

Petitie

Fijn stof verziekt je longen

Mensen in Nederland worden ziek door het inademen van fijn stof. Vuile lucht leidde in 2008 onder longpatiënten tot 1.030 spoedopnames en 690 sterfgevallen¹. De ruim één miljoen mensen met een chronische longziekte hebben als eerste last van vuile lucht – en niet als enige. Het Astma Fonds vindt dat niemand een gezondheidsrisico mag lopen door de lucht die hij inademt. De meer dan 60.000 schoolkinderen die nu naar een school gaan die ongezond dicht bij een weg ligt, moeten al helemaal geen gezondheidsrisico lopen.

Noodgedwongen ontvluchten mensen de plekken in Nederland waar veel luchtvervuiling voorkomt. Zoals Arie (42), die jarenlang voor zijn werk op de weg zat, omwille van zijn gezondheid ander werk zocht en nu naar de noordelijke provincies wil uitwijken. Of Betty (33), die het medicijngebruik in haar gezin drastisch zag afnemen sinds hun verhuizing van de Randstad naar de Veluwe. Het Astma Fonds vindt dit onacceptabel. Mensen moeten geen last hebben van vuile lucht. Zij moeten er geen zieke longen van krijgen.

Luchtvervuiling veroorzaakt astma en COPD (chronische bronchitis en longemfyseem) en verergert klachten bij mensen die deze chronische longziekten al hebben. Wetenschappelijk onderzoek toont dat onomwonden aan. Blootstelling aan vuile lucht veroorzaakt in Nederland ongeveer 5 procent van de totale ziektelast². Van alle milieufactoren is luchtvervuiling de grootste boosdoener.

De oplossing: wees eerlijk, veilig en schoon

Het Astma Fonds vindt dat het kabinet concrete maatregelen moet nemen om mensen te beschermen tegen vuile lucht:

1. Wees eerlijk over de schadelijke gezondheidseffecten van vuile lucht

Het Astma Fonds wil dat de overheid niet de norm, maar de gezondheid centraal stelt. De lucht moet daadwerkelijk gezonder worden. Wat is nodig?

- Een gezondheidsindicator. Prima dat het onderzoek naar de introductie van een gezondheidsindicator wordt voortgezet, maar belangrijker is dat het er nu echt van komt om een indicator vast te stellen.
- Een criterium voor blootstelling. Door het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) mag lokaal de luchtkwaliteit per saldo verslechteren, zo lang men binnen de normen blijft. Terwijl ook onder die norm de lucht ongezond is. Een criterium voor bevolkingsblootstelling hoort in de wettelijke meldingsprocedure voor projecten en maatregelen in het NSL.

2. Bouw geen scholen binnen 300 meter van een snelweg

Het is ongezond om nabij een snelweg of drukke verkeersweg naar school te gaan. In 2007 stonden alleen al 275 basisscholen (3 procent van het totaal aantal basisscholen) binnen 300 meter van een snelweg, en 72 basisscholen (0,8 procent van het totaal) binnen 50 m van een provinciale weg.

Het Astma Fonds vindt het onverantwoord dat daar nog scholen bij komen. Juist schoolkinderen moeten goed worden beschermd tegen de gezondheidsrisico's van luchtvervuiling. Hun longen zijn nog in ontwikkeling en daarmee extra gevoelig voor vuile lucht. In de AMvB Gevoelige bestemmingen moet een minimale afstand worden opgenomen van 300 meter tussen een school en een snelweg, en 50 meter tussen een school en een provinciale weg, ongeacht de concentratie luchtvervuiling.

3. Schoner verkeer en openbaar vervoer

Verminder verkeersemissies door in te zetten op schone technologieën en goed en betaalbaar openbaar vervoer.

¹ Compendium voor de leefomgeving

² EBoDEproject, 2009

Gezonde longen, van levensbelang

Toelichting maatregelen

Ad 1: Eerlijkheid over de schadelijke gezondheidseffecten van vervuilde lucht

- Het onderzoek naar een geschikte gezondheidsindicator en nieuwe normstelling dient te worden gecontinueerd. Voor toekomstige maatregelen is een gezondheidsindicator onontbeerlijk. Dit voorkomt bijvoorbeeld dat op zichzelf goed bedoelde initiatieven niet of nauwelijks positieve gezondheidseffecten hebben, zoals in het geval van roetfilters, die alleen grote deeltjes afvangen.
- Hoewel grenswaarden niet overschreden mogen worden, is het wel mogelijk dat lokaal of in een bepaald gebied de luchtkwaliteit per saldo kan en mag verslechteren. Het RIVM³ wijst er op dat in de monitoring van het NSL de nodige aandacht uit moet gaan naar de bevolkingsblootstelling en dat het monitoringsinstrumentarium hiertoe afdoende functionaliteit en informatie over moet geven. Daarom moet de bevolkingsblootstelling als criterium deel gaan uitmaken van de wettelijke meldingsprocedure van het NSL.
- Daarnaast constateert het RIVM dat de berekeningen van de Monitoringstool van het NSL grote onzekerheid kennen, waardoor het RIVM geen algemene uitspraak kan doen over de kwaliteit van de monitoringsresultaten. De andere aanbevelingen uit het RIVM-rapport over de nulmeting van het NSL moeten dan ook overgenomen worden.

Ad 2: 300 meter tussen school en snelweg

- De landelijke overheid moet er op toezien dat lokale overheden en uitvoerende instanties de bevolking beschermen tegen schadelijke uitstoot. Woningen, zorginstellingen en scholen mogen niet naast een drukke verkeersweg of snelweg staan. Hier kan de overheid op korte termijn iets aan doen door de AMvB Gevoelige bestemmingen aan te passen.
- Deskundigen van het RIVM, de GGD en de Gezondheidsraad pleiten al langer voor een grotere afstand tussen gevoelige bestemmingen en drukke verkeerswegen. GGD's raden een minimale afstand aan van 300 meter tussen school en snelweg en 50 meter tussen school en provinciale weg, ongeacht de concentratie fijn stof. Nu wordt er nog naar de normen voor PM10 en NO2 gekeken. Als deze niet worden overschreden, mag er wel binnen 300 meter tot de snelweg of 50 meter tot een drukke verkeersweg worden gebouwd. Volgens de Wereld Gezondheids Organisatie is de PM10-norm echter niet gezond, de grenswaarde halveren zou beter zijn. Daarom pleiten wij voor een afstandsmaatregel die losgekoppeld is van de norm.
- In 2007 stond 3 procent (275 scholen) van de 9064 scholen in het basisonderwijs binnen 300 meter van een snelweg en 0,8 procent (72 scholen) binnen 50 meter van een provinciale weg. Op basis van deze cijfers kan berekend worden dat in 2010 naar schatting meer dan 49 duizend leerlingen op een basisschool binnen 300 meter van een snelweg zaten, en bijna 13 duizend leerlingen op een basisschool binnen 50 meter van een provinciale weg.
- Daarnaast moeten woningen ook tot de gevoelige bestemmingen worden gerekend en moet er ook niet direct langs drukke binnenstedelijke wegen (met meer dan 10.000 voertuigen per etmaal) worden gebouwd
- De Raad van State gaf de gemeente Ouder-Amstel eind september groen licht voor de nieuwbouw van een school binnen honderd meter van de A9 en dichtbij de A2 en de drukke N522. Wij vrezen dat de uitspraak van de Raad van State een precedent schept voor gemeenten om scholen vaker in de buurt van drukke wegen te bouwen. Dit zal de gezondheid van steeds meer kinderen in gevaar brengen. Juist de longen van jonge kinderen, die nog in ontwikkeling zijn, zijn gevoelig voor fijn stof dat bij hen ook nog eens astma kan veroorzaken.
- Zolang gemeenten zich kunnen onttrekken aan de grens van 300 meter, respectievelijk 50 meter, verliest de gezondheid het van lokaal economische belangen. Gemeenten hebben in de huidige AMvB een achterdeur, en kunnen een loopje nemen met de gezondheid. Die achterdeur moet gesloten worden door de afstand en niet de norm leidend te maken in een aangepaste AMvB.
- Nederland gaat niet op slot wanneer de minimale afstand tussen een drukke verkeersweg en een school strikt gehandhaafd wordt. Juist nieuwbouw kan heel goed op acceptabele afstand.

Ad 3: verminderen van verkeersemisies

- In afwachting van de gezondheidsindicator kunnen al doeltreffende maatregelen genomen worden waarmee de gezondheid van mensen gediend is. Inmiddels is voldoende bekend dat fijn stof uit verkeer, met name vrachtverkeer en dieselauto's, voor de grootste gezondheidsproblemen zorgt. Op dit moment gaat de overheid teveel uit van het normdenken, aangemoedigd door bijvoorbeeld het 'Beleidsgericht Onderzoeksprogramma (BOP) Fijn Stof'. Daarin wordt een beleidsconsequentie voorgesteld die leidt tot het halen van de norm PM10, maar daarmee is de gezondheid niet gediend. Het BOP raadt aan om in te zetten op vermindering van stikstofoxiden en ammoniak, terwijl het zelf aangeeft dat het verbrandingsaerosol fijn stof voor de echte gezondheidsproblemen zorgt.
- De overheid moet daarom maatregelen nemen waarvan nu al bekend is dat ze effect sorteren, maatregelen dus die verkeersemisies verminderen. Concreet gaat het dan met name om schoner verkeer, de fiets en het openbaar vervoer als serieus alternatief.